

mellem Theologer og Rægsfolk. Man behøver jo blot at gaae hen i vore Kirker her i Byen, og man vil da høre forskjellige theologiske Anskuelse fra Prædikestolene og see, hvorledes Møgle flokke sig om en og Andre om en anden Prædikant. Her, hvor Sognebaandets Løsning ifølge Forholdenes Natur saa længe har været i Virksomhed, sees det klarere end rundt omkring paa Landet, skjøndt dog Enhver maa vide, at ogsaa der findes saadanne forskjellige Anskuelser, og at det er Noget, som Kirken selv har opfostret i sit Skjød. Vi have jo til de forskjellige Tider haft Pietister, Rationalister og Orthodoxe foruden forskjellige meer eller mindre mæglende Retninger, som Alle have efterladt sig Tilhængere omkring i Landet. Disse forskjellige Anskuelser kunde man nu ved Fleertallets Magt tvinge ind under en udbortes Enhed, man kunde samle dem i et Menighedsraad og senere i et Kirkeraad; men et saadant Raad vilde ikke repræsentere noget virkeligt aandeligt Samfund; det vilde blive et Skin, grundlagt paa den udbortes Grændse, Sagnet, og derfor er det ogsaa med fuld Føie blevet sagt, at disse Raad vel kalde sig Menighedsraad, men i Virkeligheden ere Sogneraad. Det er jo naturligt, at hvor disse forskjellige Anskuelser mødes, maa den ene høre sig for den anden, Mindretallet maa høre sig for Fleertallet, men netop derfor bør vi lade enhver af dem gaae sin egen Vej. Ved Aarhundredets Begyndelse hyldebe man her i Landet den rationalistiske Anskuelse, som, efterat have seiret i Kampen, søgte at trænge enhver anden tilbage; men fortiden er det anderledes, den har ikke længere Fleertallet for sig, ja vi have jo endog seet, at en Præst er bleven affat, fordi han, efter hvad der sagdes, havde holdt en Prædiken, som han for 50 Aar siden fik „u mærket godt“ for. Det synes, som om den Anskuelse, der hidtil var den undertrykte, nemlig den mere orthodox-historiske, efterhaanden faaer et Fleertal for sig, men det er dog neppe endnu bleven Tilfældet; den, der for Tiden er den herskende, kan vel nærmest betegnes som en „mæglende“, og denne Mæglings-Theologie, eller hvad man nu vil kalde den, er vistnok ligesaa ivrig for at sætte sin Anskuelse igjennem, som den rationalistiske var det i sin Tid og som den ortho-

doxe vel ogsaa vilde blive, naar den kom til Magten. Det ligger i Theologiens Natur, at den altfor let antager sin egen Anskuelse for at være Guds aabenbare Sandhed og derved fristes til ved den udbortes Tvang, der staaer til dens Raadighed, at lægge et Daand paa Samvittigheden, som den mere Samvittighedsfulde og Sandhedskjærlige ikke kan høre sig for, men som dog vil bringe mange Andre til at hylle med deres Læber noget Andet, end hvad der boer i deres Hjertes. Hvis den mæglende Anskuelse, der fortiden har Magten, men kun er svag, fordi den ikke har en virkelig Repræsentation at støtte sig til, fik en saadan, vilde den derved fristes til at bestemme en Censur-magthed for hele Kirken, som nødvendig vilde bringe de modsatte Anskuelser enten til at høre sig og hylle eller til at træde ud af Kirken. Vi have jo seet, at der er blevet affattet en ny Psalmebog, som er en mæglende mellem den tidligere og flere andre, der ere ubgaaede fra den orthodoxe Opfattelse af den lutherste Tro, og denne kan maaskee blive fulgt af en mæglende Lærebog, en Liturgie, maaskee endog en Troesbekjendelse eller lignende Midler til at bringe en større Enhed tilveie, som man da kan vente vil blive indført med Tvang i den hele Folkekirke, men det er netop, hvad man maa kalde at gaae frem i romersk-katholsk Aand. Derfor mener jeg, at dersom vi skulle have en Kirkeforfatning — jeg anerkjender, at Grundloven befaler, at vi skulle have en saadan, og jeg bøder mig for dens Bud, fordi jeg hylber Grundloven og fordi jeg vil ansee det i og for sig for et Gode, at det christelige Liv kunde udvikle sig under saadanne Samfundsformer — dersom vi allsaa skulle have en Kirkeforfatning, saa maae vi ikke bygge Repræsentationen paa en saadan udbortes Grundvold, som Sogne- eller Sognemenighedsraad kan være, men paa saadanne Raad, som dannes af virkelige Menigheder, der samle sig frivillig om en bestemt Præst, med hvem de ere troesenige, og dertil er Begyndelsen givet i Lovens af 1855 om Sognebaandets Løsning. Kun paa den Maade bygge vi vor Kirkeforfatning paa en sand lutherst Grundvold; thi Luther vilde hævde den personlige Frihed og kunde derfor ikke ville noget andet Samfund end det, der med fuld